

## Explicații referitoare la competența procurorului în faza de urmărire penală

**Drd. Adrian LUPAȘCU**

Universitatea George Bacovia, Bacău, România

adrian\_lupascu@yahoo.com

**Rezumat:** Conform articolului 131 alineatul 1 din Constituția României, în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Detalierea importanței procurorului în prima fază a procesului penal - urmărirea penală, o regăsim în dispozițiile noului Cod de Procedură Penală (CPP), legiuitorul regândind atribuțiile acestei categorii de magistrați, prin degrevarea volumului mare de activități specifice, implicit prin restrângerea categoriei infracțiunilor pentru care procurorul este obligat să efectueze urmărirea penală proprie și, nu în ultimul rând, prin crearea instituției judecătorului de drepturi și libertăți. Pornind de la premisa că simpla edictare a unor norme de procedură în CPP nu este suficientă pentru a asigura reformarea sistemului judiciar din țara noastră și creșterea calității acestuia [1], competența procurorului nu trebuie rezumată doar la activitatea desfășurată pentru administrarea probelor sau pentru explicarea și protejarea drepturilor și obligațiilor părților, aceasta cuprinzând o arie mult mai vastă, reglementată de legiuitor, inclusiv prin legi speciale. Potrivit noilor reglementări, procurorul controlează, conduce și supraveghează activitatea organelor de cercetare penală, astfel ca orice infracțiune să fie descoperită și orice persoană care a săvârșit-o să fie trasă la răspundere penală. Supravegherea urmăririi penale se concretizează în mai multe modalități: verificarea actelor de cercetare penală, participarea la efectuarea actelor de urmărire penală, confirmarea sau infirmarea actelor organelor de cercetare penală, trecerea dosarului de la un organ de cercetare la altul, sau soluționarea plângerilor formulate împotriva actelor de cercetare penală prin care s-a adus o vătămare drepturilor și intereselor legitime ale unei persoane [2]. Neavând pretenția analizării în mod exhaustiv a acestei instituții, prezenta lucrare își propune să explice rolul, atribuțiile și importanța procurorului în prima fază a procesului penal.

**Cuvinte cheie:** competență; procuror; urmărire penală; control; supraveghere; masuri preventive.

### Introducere

Etimologic, denumirea de „Minister Public” are ca origini expresia latinească „*manus publica*”, unde „*manus*” indica forța executivă și „*publica*” indica ceva oficial, a statului sau de stat, astfel că prin termenul de „Minister Public” înțelegem, forța executivă a statului.

O parte a doctrinei, susține faptul că instituția Ministerului Public izvorăște din dreptul roman sub numele de *defensores civitatum*, însă cei mai mulți cred că această instituție, este de origine franceză, situată în secolul al XIV-lea, când printr-o ordonanță a lui Philippe le Bel din 25 martie 1303 se reglementau funcțiile procurorilor, care erau chemați să aibă grijă de interesele materiale ale regelui, iar ulterior ei au început să îi caute pe cei vinovați și să îi dea pe mâna justiției pentru a fi trași la răspundere - „*les procureurs du roi*”.

Organizarea Ministerului Public era ierarhică, unde șeful suprem era ministrul de justiție, iar reunirea membrilor Ministerului Public de pe lângă aceeași jurisdicție se numea parchet. Denumirea de parchet este explicată prin faptul că în timpul ședințelor de judecată, reprezentanții regelui se situau pe parchetul sălii și nu pe estradă unde prezidau judecătorii [3].

În dreptul românesc, primele reglementări apar încă din timpul Regulamentului Organic din 1832, și în Regulamentul asupra îndatoririlor procurorilor tribunalelor și divanurilor în pricini civile și criminale în care procurorul avea îndatorirea de supraveghere și de urmărire.

Prin Legea de organizare judiciară din 9 iulie 1865, procurorii erau organizați în parchete pe lângă instanțele judecătorești și aveau misiunea de a reprezenta societatea și de a supraveghea respectarea legilor în activitatea judiciară, precum și executarea hotărârilor [4].

Prin articolul 63 literele a) - k) din Legea 304/2004 privind organizarea judiciară, se stabilesc atribuțiile Ministerului Public, și anume:

- a) efectuează urmărirea penală în cazurile și în condițiile prevăzute de lege și participă, potrivit legii, la soluționarea conflictelor prin mijloace alternative;
- b) conduce și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, conduce și controlează activitatea altor organe de cercetare penală;
- c) sesizează instanțele judecătorești pentru judecarea cauzelor penale, potrivit legii;
- d) exercită acțiunea civilă, în cazurile prevăzute de lege;
- e) participă, în condițiile legii, la ședințele de judecată;
- f) exercită căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești, în condițiile prevăzute de lege;
- g) apără drepturile și interesele legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicție, ale dispăruților și ale altor persoane, în condițiile legii;
- h) acționează pentru prevenirea și combaterea criminalității, sub coordonarea ministrului justiției, pentru realizarea unitară a politicii penale a statului;
- i) studiază cauzele care generează sau favorizează criminalitatea, elaborează și prezintă ministrului justiției propuneri în vederea eliminării acestora, precum și pentru perfecționarea legislației în domeniu;
- j) verifică respectarea legii la locurile de deținere preventivă;
- k) exercită orice alte atribuții prevăzute de lege.

Deasemenea, sub coordonarea ministrului justiției, Ministerul Public acționează și în scopul prevenirii și combaterii criminalității, pentru realizarea unitară a politicii penale a statului.

Totodată, Ministerul Public are un rol activ și în ceea ce privește apărarea drepturilor și intereselor legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicție, ale dispăruților, incapacabililor și ale altor persoane, iar ca și participant activ al procesului de înfăptuire a justiției, Ministerul Public, studiază cauzele care generează sau favorizează criminalitatea, elaborează și prezintă ministrului justiției propuneri în vederea eliminării acestora, precum și pentru perfecționarea legislației penale.

Atât prin Legea 304/2004 privind organizarea judiciară, cât și prin CPP, se fixează sarcinile ce revin procurorilor în legătură cu desfășurarea procesului penal.

În ceea ce privește prima fază a procesului penal, și anume urmărirea penală, procurorului îi revine sarcina de a efectua urmărirea penală în condițiile impuse de lege, de a controla, conduce și de a supraveghea activitatea organelor de cercetare penală în efectuarea urmăririi penale. În acest sens, trebuie arătat că potrivit articolului 299 alineat (1) din Codul de procedura penală, procurorul supraveghează activitatea organelor de cercetare penală, astfel ca orice infracțiune să fie descoperită și orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie trasă la răspundere penală. De asemenea, potrivit alineatului următor, procurorul exercită supravegherea activității organelor de cercetare penală astfel ca niciun suspect sau inculpat să nu fie reținut decât în cazurile și în condițiile prevăzute de lege. În ceea ce privește deosebirea noțiunii de reținere - ca măsură preventivă, de alte dispoziții din legi speciale care utilizează aceeași terminologie, literatura de specialitate a evidențiat diferențele fundamentale [5].

Data fiind responsabilitatea deosebită a procurorului în legătură cu desfășurarea urmăririi penale, în literatura de specialitate s-a subliniat, pe bună dreptate că, acesta este „stăpânul” primei faze a procesului penal [6]. Urmărirea penală este considerată sufletul procesului, ea constituind întâiul act al acestei activități procesuale [7]. Din momentul în care organele de urmărire penală au fost sesizate cu privire la săvârșirea unei infracțiuni [8], așa cum prevede articolul 288 din CPP, respectiv prin plângere sau denunț, prin actele încheiate de alte organe de constatare prevăzute de lege ori din oficiu, se pune practic în mișcare, „mecanismul” procesului penal.

Asfel, procesul penal se compartimentează în patru faze, și anume:

- *urmărirea penală* - care conform noului cod de procedură penală aduce un prim element de noutate, ce constă în eliminarea etapei actelor premergătoare și realizarea tuturor activităților în cadrul etapei

Adrian LUPAȘCU

de urmărire penală care se împarte în alte două faze distincte: - *faza de investigare a faptei* și - *faza de investigare a persoanei*, astfel că urmărirea penală se desfășoară mai întâi cu privire la faptă, imediat după sesizarea organelor judiciare competente, și apoi cu privire la persoană, când din probe rezultă bănuiala rezonabilă că această persoană a săvârșit o infracțiune.

- *camera preliminară* - ce are ca obiect verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

- *judecata* - care conform noului cod de procedură penală are ca element de noutate, printre altele, dispariția căii de atac a recursului, așadar sentințele pronunțate în prima instanță vor putea fi atacate doar prin calea de atac a apelului.

- *punerea în executare* a hotărârilor judecătorești definitive.

Aceste patru faze au menirea de a asigura buna rezolvare a cauzelor penale, de aceea, în fiecare fază procesuală sunt rezolvate diverse probleme de a căror soluție depinde trecerea dosarului penal în faza următoare.

### 1. Competența procurorului în faza de urmărire penală

În opinia profesorului Ion Neagu, în cadrul etapei urmăririi penale, având în vedere importanța și complexitatea atribuțiilor cu care legiuitorul l-a investit, procurorul, reprezintă figura centrală. În susținerea acestei opinii invocăm articolul 56 alineatul 1 CPP, care face referire la competența procurorului și potrivit căruia, procurorul conduce și controlează nemijlocit activitatea de urmărire penală a poliției judiciare și a organelor de cercetare penală speciale și, de asemenea, supraveghează ca actele de urmărire penală să fie efectuate cu respectarea dispozițiilor legale.

În lumina alineatului (6) al articolului menționat anterior, este competent să efectueze ori după caz să conducă și să supravegheze urmărirea penală, procurorul de la parchetul corespunzător instanței care, conform legii, judecă în primă instanță cauza, cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel. În conformitate cu dispoziția legală menționată, procurorul din cadrul Parchetului de pe lângă judecătoria este competent să efectueze urmărirea penală în cauzele ce se judecă în primă instanță la judecătoria; procurorul din cadrul Parchetului de pe lângă Tribunal este competent să efectueze urmărirea penală în cauzele ce sunt de competența tribunalului, etc., iar procurorul din cadrul Parchetului General efectuează în mod obligatoriu urmărirea penală în cauzele penale ce se judecă în primă instanță de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

Unii autori definesc competența ca fiind aptitudinea recunoscută de lege unui organ judiciar, fie el organ de urmărire penală, judecător de drepturi și libertăți, judecător de camera preliminară sau instanță de judecată, de a urmări, respectiv de a judeca o anumită cauză penală, sau alte sesizări cu privire la actele și măsurile ce restrâng drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei ori asupra legalității actului de trimitere în judecată, a probelor pe care se bazează acestea ori a actelor efectuate în cursul urmăririi penale, precum și asupra legalității soluțiilor de netrimitere în judecată [9].

Printre multiplele sarcini pe care procurorul le are de îndeplinit, sfera cea mai importantă de atribuții se circumscrie efectuării actelor de urmărire penală [10]. Pe de altă parte, așa cum reiese din articolul 63 litera a) și b) din Legea nr. 304 din 2004 privind organizarea judiciară, Ministerul Public, prin procurori, efectuează urmărirea penală în cazurile și în condițiile prevăzute de lege și participă, potrivit legii, la soluționarea conflictelor prin mijloace alternative, conduce și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, conduce și controlează activitatea altor organe de cercetare penală. Potrivit articolului 286 din CPP, procurorul dispune asupra actelor sau măsurilor procesuale și soluționează cauza prin ordonanță, dacă legea nu prevede altfel, iar organele de cercetare penală dispun, prin ordonanță, asupra actelor și măsurilor procesuale și formulează propuneri prin referat.

În cadrul supravegherii exercitate asupra organelor de cercetare penală, procurorul este îndreptățit prin lege să preia o cauză din competența organului de cercetare penală și să efectueze personal urmărirea penală, dându-i-se astfel statutul de organ principal de urmărire penală. În susținerea acestei mențiuni invocăm articolul 300 alineatul (3) din CPP, potrivit căruia, în exercitarea atribuției de a conduce activitatea

de urmărire penală, procurorul ia măsurile necesare sau dă dispoziții organelor de cercetare penală care iau măsuri, ori poate să asiste la efectuarea oricărui act de cercetare penală sau să îl efectueze personal. În practică, exercitarea acestui drept se aplică cu titlu de excepție și este lăsată la aprecierea procurorului, având în vedere volumul mare de dosare în lucru raportat la schema redusă, precum și lipsa de personal a parchetelor, competența procurorului de a efectua activitatea de urmărire penală în orice cauză, este facultativă. Referitor la factorii care pot influența negativ activitatea parchetelor recomandăm literatura de specialitate [11].

În cadrul procesului penal, așa cum rezultă și din prevederile articolului 55 alineatul (3) din CPP, procurorul este competent să supravegheze sau să efectueze urmărirea penală; să sesizeze judecătorul de drepturi și libertăți și instanța de judecată; să exercite acțiunea penală precum și acțiunea civilă în cazurile prevăzute de lege; să încheie, în condițiile legii, acordul de recunoaștere a vinovăției; să formuleze și exercite contestații și căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești; să îndeplinească orice alte atribuții prevăzute de lege.

În cursul urmăririi penale, așa cum rezultă din prevederile articolului 478 CPP, procurorul poate încheia cu inculpatul un acord ca urmare a recunoașterii vinovăției a acestuia din urmă [12].

Procurorul poate să confirme începerea urmăririi penale sau clasarea dosarului, poate să aleagă dispunerea sau propunerea luării vreunei măsuri preventive, să pună sub acuzare/inculpare persoanele suspecte ori față de care există probe indubitabile, sau poate să efectueze, conform articolului 56 alineatul 2 din CPP, orice act de urmărire penală în cauzele pe care le conduce și le supraveghează. După cum a fost corect apreciat în doctrină, acesta are un rol imperativ în ceea ce privește măsurile preventive luate/care urmează a fi luate în cursul urmăririi penale [13]. De asemenea, în legătură cu critici asupra legislației actuale referitoare la măsurile preventive recomandăm literatura de specialitate [14].

Totodată, procurorul este competent să facă demersurile necesare în ceea ce privește autorizarea unor măsuri sau acțiuni procesuale, cum ar fi perchezițiile, interceptările convorbirilor telefonice, precum și să întocmească rechizitoriul pentru trimiterea cauzei penale în judecată sau să soluționeze cauza prin ordonanță, dispunând clasarea cauzei sau renunțarea la urmărirea penală. Potrivit articolului 314 alineatul (1) litera a) și b) din CPP, procurorul poate dispune prin ordonanță, renunțarea la urmărirea penală atunci când nu există interes public în urmărirea penală a inculpatului sau clasarea, când nu exercită acțiunea penală ori, după caz, stinge acțiunea penală exercitată, întrucât există unul dintre cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale.

În lumina articolului 16 alineatul 1 CPP, nu poate fi pusă în mișcare acțiunea penală sau, în cazul în care aceasta a fost pusă în mișcare, numai poate fi exercitată dacă:

- fapta nu există;
- fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege;
- nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea;
- lipsește plângerea prealabilă, autorizarea sau sesizarea organului competent ori altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale;
- a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoana fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoana juridică;
- a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii;
- există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege;
- există autoritate de lucru judecat;
- a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii.

Din analiza articolului 76 din Legea nr. 304 din 2004, privind organizarea judiciară, reiese faptul că în exercitarea atribuțiilor ce-i revin, Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție poate emite ordine cu caracter intern, dispunând ca urmărirea penală să fie efectuată în mod obligatoriu de către procuror, în anumite situații.

Un element de noutate în CPP, cu referire strictă la competența procurorului în faza de urmărire penală, este restrângerea infracțiunilor pentru care obligația efectuării urmăririi penale îi revine procurorului.

Astfel, articolul 56 alineatul 3 CPP prevede în mod expres situațiile în care urmărirea penală se efectuează în mod obligatoriu de către procuror, acestea fiind:

- în cazul infracțiunilor pentru care competența de judecată în prima instanță aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție sau curții de apel;

- în cazul infracțiunilor prevăzute în Codul penal, partea specială, de la articolul 188 - la articolul 191 (infracțiuni contra vieții), articolul 257 (ultraajul), articolul 276 (presiuni asupra justiției), articolul 277 (compromiterea intreselor justiției), articolul 279 (ultraajul judiciar), articolul 280 (cercetare abuzivă), articolul 281 (supunerea la rele tratamente), articolului 282 (tortură), articolul 283 (repreziune nedreaptă) și articolele de la 289 la 294 (infracțiuni de corupție și de serviciu);

- în cazul infracțiunilor praeterintenționate care au avut ca urmare moartea unei persoane;

- în cazul infracțiunilor pentru care competența de a efectua urmărirea penală aparține Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism sau Direcției Naționale Anticorupție;

- alte cazuri prevăzute de lege.

Referitor la efectuarea urmăririi penale, în situația în care cauzele sunt date exclusiv în competența procurorului, având în vedere că legea este imperativă, întreaga urmărire penală va trebui să fie efectuată personal de către acesta, organul de cercetare penală având dreptul de a efectua unele acte de urmărire penală doar dacă procurorul l-a delegat prin ordonanță în acest sens, sau doar dacă organul de cercetare penală este obligat în baza articolului 60 din CPP să efectueze actele de urmărire penală care nu suferă amânare (așanumitele cazuri urgente). Lucrările efectuate în astfel de situații se trimit de îndată procurorului competent. Potrivit articolului 324 alineatul (4) CPP nu pot forma obiectul delegării, punerea în mișcare a acțiunii penale, luarea sau propunerea măsurilor restrictive de drepturi și libertăți, încuviințarea de probatorii ori dispunerea celorlalte acte sau măsuri procesuale.

Un alt atribut exclusiv al procurorilor este preluarea cauzelor de la alte parchete. În acest sens, articolul 325 CPP precizează faptul că, procurorii din cadrul parchetului ierarhic superior pot prelua în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare, prin dispoziția motivată a conducătorului parchetului ierarhic superior, aceste dispoziții aplicându-se în mod corespunzător și când legea prevede o altă subordonare ierarhică.

Pe lângă cele expuse mai sus, Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, conform articolului 326 CPP, la cererea părților, a unui subiect procesual principal sau din oficiu, poate trimite cauza la un parchet egal în grad de jurisdicție, dacă există o suspiciune rezonabilă că activitatea de urmărire penală este afectată din pricina împrejurărilor cauzei sau calității părților ori subiecților procesuali principali ori există pericolul de tulburare a ordinii publice.

## **2. Supravegherea exercitată de procuror în faza de urmărire penală**

Supravegherea urmăririi penale este activitatea desfășurată de procuror în cursul urmăririi penale ce constă în conducerea și controlul activității organelor de cercetare penală ale poliției judiciare sau a altor organe de cercetare specială, atunci când legea nu prevede expres că urmărirea penală trebuie efectuată chiar de procuror. Ea trebuie să fie completă și permanentă, sens în care, aceasta se exercită din momentul începerii urmăririi penale și până la finalizarea ei prin soluția data de procuror, îndeplinind toate aspectele legalității și temeiniciei.

În exercitarea atribuției de a controla, conduce și supraveghea activitatea organelor de cercetare penală, procurorul veghează ca actele de urmărire penală să fie efectuate cu respectarea dispozițiilor legale, conform principiului legalității.

Pe de altă parte, procurorul urmărește aflarea adevărului și lămurirea cauzei sub toate aspectele, în acest sens ia măsurile necesare sau dă dispoziții organelor de cercetare penală care iau aceste măsuri, poate asista la desfășurarea oricărui act de cercetare penală, poate de asemenea să execute personal orice act de cercetare penală sau să rețină orice cauză în vederea efectuării urmăririi penale.

Așadar, printre altele, procurorul este competent să ceară spre verificare orice dosar aflat în lucru de la organul de cercetare penală, acesta fiind obligat să îl trimită de îndată cu toate actele, datele și materialele aflate la dosar.

Procurorul trebuie să aibă cunoștință de cauzele care sunt în curs de cercetare penală, astfel că organele de cercetare penală, așa cum reiese din articolul 300 alineatul 2 CPP, sunt obligate după sesizare să îl informeze pe procuror despre activitățile pe care le efectuează sau urmează să le efectueze, acesta din urmă putând să își îndeplinească atribuțiile ce decurg din supravegherea activității de cercetare penală. După ce a luat la cunoștință despre începerea cercetării penale, acesta desfășoară din oficiu supravegherea, de pe poziția de conducere și control a activității de cercetare penală.

Potrivit articolului 303 alineatul 2 din CPP, dispozițiile date de procuror în legătură cu efectuarea actelor de cercetare penală sunt obligatorii și prioritare pentru organul de cercetare, precum și pentru alte organe ce au atribuții prevăzute de lege în constatarea infracțiunilor. Organele ierarhic superioare ale poliției judiciare sau ale organelor de cercetare penală speciale, nu pot da îndrumări sau dispoziții privind cercetarea penală.

Relația dintre procurori și lucrătorii de poliție judiciară este evidențiată în prevederile Legii nr. 364 din 2004 privind organizarea și funcționarea poliției judiciare. Potrivit acestui act normativ, organele ierarhic superioare care fac parte din poliția judiciară, nu pot da îndrumări sau dispoziții cu privire la cercetarea penală, singurul competent în acest sens fiind procurorul. Totodată potrivit articolului 8 din Legea nr. 364 din 2004 privind organizarea și funcționarea poliției judiciare, organele de cercetare ale poliției judiciare își desfășoară activitatea sub conducerea, supravegherea și controlul procurorului, fiind obligate să ducă la îndeplinire dispozițiile acestuia, șefii ierarhici putând da poliștilor care fac parte din poliția judiciară dispoziții și îndrumări în efectuarea activităților de constatare a infracțiunilor și de strângere a datelor în vederea identificării autorilor infracțiunilor și începerii urmăririi penale.

Serviciile și organele specializate în culegerea, prelucrarea și furnizarea informațiilor, precum Serviciul Roman de Informații, Serviciul de Informații Externe, Departamentul de Informații și Protecție Internă din cadrul MAI, Direcția de Informații a Armatei din cadrul MApN, Serviciul de Pază și Protecție, au obligația de a pune, de îndată, la dispoziția parchetului competent, la sediul acestuia, toate datele și toate informațiile, neprelucrate, deținute în legătură cu săvârșirea infracțiunilor, așa cum reiese din articolul 66 alineatul 2 din Legea nr. 304 din 2004 privind organizarea judiciară.

De asemenea procurorul poate supraveghea și activitățile desfășurate de investigatorii sub acoperire, care nu-și pot îndeplini sarcinile specifice fără autorizația procurorului, emisă în mod expres pentru aceasta.

În cazul în care organul de cercetare îndeplinește în mod defectuos sau nu duce la îndeplinire dispozițiile date de procuror, potrivit articolului 303 alineatul 3 CPP, acesta poate sesiza conducătorul organului de cercetare penală, care este obligat ca în termen de 3 zile de la sesizare să comunice procurorului măsurile dispuse, ori poate aplica sancțiunea amenzii judiciare pentru abaterile judiciare ori poate solicita retragerea avizului.

O altă formă de conducere și supraveghere reglementată de articolul 301 alineatul 1 CPP este reprezentată de situația când procurorul constată că urmărirea penală nu se efectuează de organul de cercetare penală prevăzut de lege, și ia măsuri pentru a trimite cauza la organul competent. În această situație, actele sau măsurile procesuale legal efectuate rămân valabile. Când procurorul constată că există vreunul dintre cazurile prevăzute la articolul 43 CPP, poate dispune reunirea cauzelor și ulterior trimite cauza organului competent.

Prin realizarea verificării activității de cercetare penală, precum și prin participarea la efectuarea unor acte de cercetare sau rezolvând plângerile împotriva unor acte de cercetare penală, procurorul poate confirma că actul de cercetare a fost legal efectuat, că măsura procesuală a fost luată în condițiile prevăzute de lege, conferind valabilitate acestor acte și măsuri sau efectuând personal actele necesare desfășurării în continuare a urmăririi penale.

Potrivit articolului 304 CPP, când procurorul constată că un act sau o măsură procesuală a organului de cercetare penală nu este dată cu respectarea dispozițiilor legale sau este neîntemeiată, o infirmă motivat,

din oficiu sau la plângerea persoanei interesate. Această dispoziție este valabilă și în cazul verificării efectuate de către procurorul ierarhic superior în ceea ce privește actele procurorului ierarhic inferior.

Conform articolului 339 alineatul 1 CPP, plângerea împotriva măsurilor luate sau a actelor efectuate de procuror ori efectuate pe baza dispozițiilor date de acesta, se rezolvă de prim-procurorul parchetului sau după caz, de procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel ori de procurorul șef de secție al parchetului. Dacă măsurile și actele sunt ale prim-procurorului, ale procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel, ale procurorului șef de secție al parchetului ori au fost luate sau efectuate pe baza dispozițiilor date de către aceștia, plângerea, conform alineatului 2 va fi rezolvată de către procurorul ierarhic superior.

Plângerile împotriva soluțiilor, actelor sau măsurilor se soluționează prin ordonanță, care se comunică persoanei care a formulat-o, precum și celorlalte persoane interesate, și nu mai pot fi atacate cu plângere la procurorul ierarhic superior. Potrivit alineatului 4 din același articol, în cazul soluțiilor de clasare ori de renunțare la urmărire, plângerea se face în termen de 20 de zile de la comunicarea copiei actului prin care s-a dispus soluția. În situația în care plângerea formulată împotriva soluțiilor de clasare sau renunțare la urmărirea penală, dispusă prin ordonanța sau rechizitoriu, a fost respinsă, persoana interesată are la îndemâna posibilitatea de a face plângere în termen de 20 de zile de la comunicare, la judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni competența judecării cauzei în prima instanță.

Plângerea astfel îndreptată se soluționează de judecătorul de cameră preliminară, care, potrivit articolului 341 CPP, stabilește termenul de soluționare și îl comunică împreună cu un exemplar al plângerii, procurorului și părților. Procurorul este obligat ca în termen de 3 zile de la primirea comunicării să trimită dosarul cauzei judecătorului de cameră preliminară, iar în situația în care plângerea a fost depusă la procuror, acesta va trebui să o înainteze împreună cu dosarul cauzei instanței competente.

### **3. Competența procurorilor din cadrul Direcției Naționale Anticorupție**

Potrivit articolului 1 alineatul 2 din O.U.G. 43/2002, Direcția Națională Anticorupție își exercita atribuțiile pe întregul teritoriu al României prin procurori specializați în combaterea corupției.

Conform articolului 13 din același act normativ, sunt de competența Direcției Naționale Anticorupție infracțiunile prevăzute în Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție cu modificările și completările ulterioare, săvârșite în una dintre următoarele condiții:

a) dacă, indiferent de calitatea persoanelor care le-au comis, au cauzat o pagubă materială mai mare decât echivalentul în lei a 200.000 euro ori dacă valoarea sumei sau a bunului care formează obiectul infracțiunii de corupție este mai mare decât echivalentul în lei a 10.000 euro;

b) dacă, indiferent de valoarea pagubei materiale ori de valoarea sumei sau a bunului care formează obiectul infracțiunii de corupție, sunt comise de către: deputați; senatori; membrii din România ai Parlamentului European; membrul desemnat de România în Comisia Europeană; membri ai Guvernului, secretari de stat ori subsecretari de stat și asimilații acestora; consilieri ai miniștrilor; judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție și ai Curții Constituționale; ceilalți judecători și procurori; membrii Consiliului Superior al Magistraturii; președintele Consiliului Legislativ și locțiitorul acestuia; Avocatul Poporului și adjuncții săi; consilierii prezidențiali și consilierii de stat din cadrul Administrației Prezidențiale; consilierii de stat ai prim-ministrului; membrii și auditorii publici externi din cadrul Curții de Conturi a României și ai camerelor județene de conturi; guvernatorul, prim-viceguvernatorul și viceguvernatorii Băncii Naționale a României; președintele și vicepreședintele Consiliului Concurenței; ofițeri, amirali, generali și mareșali; ofițeri de poliție; președinții și vicepreședinții consiliilor județene; primarul general și viceprimarii municipiului București; primarii și viceprimarii sectoarelor municipiului București; primarii și viceprimarii municipiilor; consilieri județeni; prefecți și subprefecți; conducătorii autorităților și instituțiilor publice centrale și locale și persoanele cu funcții de control din cadrul acestora, cu excepția conducătorilor autorităților și instituțiilor publice de la nivelul orașelor și comunelor și a persoanelor cu funcții de control din cadrul acestora; avocați; personalul vamal; persoanele care dețin funcții de conducere, de la director inclusiv, în cadrul regiilor autonome de interes național, al companiilor și societăților naționale, al băncilor și al societăților comerciale

la care statul este acționar majoritar, al instituțiilor publice care au atribuții în procesul de privatizare și al unităților centrale financiar-bancare; persoanele prevăzute la articolul 293 și 294 din Codul penal.

c) dacă sunt infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene;

d) dacă sunt infracțiuni prevăzute la articolul 246, 297 și 300 din Codul penal, prin care s-a cauzat o pagubă mai mare decât echivalentul în lei a 1.000.000 euro;

În cazul în care dispune disjungerea în cursul urmăririi penale, procurorul din cadrul Direcției Naționale Anticorupție poate continua efectuarea urmăririi penale și în cauza disjunsă.

Urmărirea penală în cauzele privind infracțiunile de corupție săvârșite de militarii în activitate, se efectuează de procurori militari din cadrul Direcției Naționale Anticorupție, indiferent de gradul militar pe care îl au persoanele cercetate.

#### **4. Competența procurorilor din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism**

Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism reprezintă o structură cu personalitate juridică, specializată în combaterea infracțiunilor de criminalitate organizată și terorism, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Potrivit articolului 5 alineatul (1) din Legea nr. 508/2004, privind înființarea, organizarea și funcționarea, în cadrul Ministerului Public, a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, cu modificările și completările ulterioare, această instituție se încadrează cu procurori, specialiști în domeniul prelucrării și valorificării informațiilor, economic, financiar, bancar, vamal, informatic și în alte domenii, personal auxiliar de specialitate, personal economic și administrativ, în limita posturilor prevăzute.

Conform articolului 12 alineatul 1 din Legea nr. 508/2004, sunt de competența Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, indiferent de calitatea persoanei, următoarele infracțiuni, dacă săvârșirea lor a intrat în scopul unui grup infracțional organizat, în sensul prevăzut la art. 367 alineatul (6) din Codul penal:

- infracțiunile prevăzute la articolul 188, articolul 189, articolul 205, articolul 207, articolul 209, articolul 212 - 215, articolul 217 (infracțiuni contra persoanei), articolul 249 - 252 (infracțiuni contra patrimoniului), articolul 263 - 264 (infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat), articolul 310, articolul 311, articolul 313, dacă valorile falsificate sunt dintre cele prevăzute la articolul 310 și articolul 311, articolul 314 - 316, dacă valorile străine falsificate sunt dintre cele prevăzute la articolul 310 și articolul 311, articolul 325 (infracțiuni de fals), articolul 342 - 347, articolul 351, articolul 359, articolul 360 - 366 (infracțiuni contra siguranței publice) din Codul penal;

- infracțiunile prevăzute la articolul 228, articolul 229, articolul 232 cu referire la articolul 228 - 229, articolul 233 - 237, articolul 239 - 242, articolul 244, articolul 245 - 248, articolul 295, articolul 308 - 309 cu referire la articolul 295 din Codul penal, articolul 307, articolul 309 cu referire la articolul 307 din Codul penal, dacă în cauză, indiferent de numărul infracțiunilor concurente, s-a produs o pagubă materială mai mare decât echivalentul în lei a sumei de 500.000 euro;

- infracțiunea prevăzută de articolul 5 din Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale, cu modificările și completările ulterioare;

- infracțiunile prevăzute de Legea nr. 297/2004 privind piața de capital, cu modificările și completările ulterioare;

- infracțiunile prevăzute de Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, dacă în cauză, indiferent de numărul infracțiunilor concurente, s-a produs o pagubă materială mai mare decât echivalentul în lei a sumei de 500.000 euro;

- infracțiunile prevăzute de Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României, cu modificările și completările ulterioare;

- infracțiunea prevăzută de articolul 155 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, cu modificările și completările ulterioare;

- următoarele infracțiuni, indiferent dacă acestea au fost săvârșite sau nu în condițiile grupului infracțional organizat prevăzut de articolul 367 alineatul (6) din Codul penal:

- infracțiunile prevăzute la articolul 210 - 211, articolul 217 cu referire la articolul 210 - 211, articolul 303, articolul 309 cu referire la articolul 303, articolul 325, articolul 328, dacă fapta privește infracțiunea prevăzută de art. 325, art. 360 - 366, art. 374, art. 394 - 412 din Codul penal;

- infracțiunile prevăzute de Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, cu modificările și completările ulterioare;

- infracțiunile prevăzute de Legea nr. 111/1996 privind desfășurarea în siguranță, reglementarea, autorizarea și controlul activităților nucleare, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

- infracțiunile prevăzute de Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, cu modificările și completările ulterioare;

- infracțiunile prevăzute de Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, cu modificările și completările ulterioare;

- infracțiunile prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 121/2006 privind regimul juridic al precursorilor de droguri, aprobată cu modificări prin Legea nr. 186/2007, cu modificările ulterioare;

- infracțiunile prevăzute de Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, cu modificările ulterioare;

- infracțiunea prevăzută la articolul 367 din Codul penal, dacă în scopul grupului infracțional intră vreuna dintre infracțiunile prevăzute la litera a) sau b);

- infracțiunea de spălare a banilor prevăzută de Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată, cu modificările ulterioare, dacă banii, bunurile și valorile care au făcut obiectul spălării banilor provin din săvârșirea infracțiunilor date în competența Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism;

- infracțiunile care au legătură, potrivit articolului 43 din Codul de procedura penală, cu cele prevăzute la literele a) - d).

## Concluzii

Dupa cum corect a fost apreciat, pentru ca efectele instituțiilor reglementate în noul Cod de procedură penală să aibă un puternic impact pozitiv în privința modului de desfășurare a procesului penal, trebuie să se asigure acel echilibru între conținutul normativ și posibilitățile organelor judiciare penale de a-l aplica în condițiile și cu respectarea termenelor edictate [15]. Sub acest aspect, ne exprimăm opinia că actualele dispoziții referitoare la competența procurorului în faza de urmărire penală sunt clare, precise și suficiente, pentru realizarea tuturor garanțiilor necesare asigurării unui proces echitabil.

Nu în ultimul rând, atribuțiile procurorului în această primă fază a procesului penal [16], trebuie să fie duse la îndeplinire respectând drepturile pe care suspectul/inculpatul le poate exercita cu sau fără a beneficia de asistența juridică specifică.

## Referințe

- [1] Boga Marius Ciprian, în „*Scurt comentariu asupra unor impedimente în aplicarea eficientă a noului Cod de Procedură Penală*”, Editura Medimond International, București, 2013, Proceedings e-book, ISBN: 978-88-7587-675-3, p. 339;
- [2] Mihail Udroi, în *Sinteze și grile. Procedura penală. Partea generală. Partea specială*, Ediția 3, Editura C. H. Beck, București, 2013, p. 450;
- [3] Grigore Theodoru, în *Tratat de Drept procesual penal*, ediția a II-a, Editura Hamangiu, Iași, 2008, p. 130;
- [4] Vintilă Dongoroz, în „*Curs de procedură penală*”, București, 1943, p. 132;
- [5] Boga Marius Ciprian, în „*Noile reglementari privind reținerea și arestarea preventivă*”, revista Acta Universitatis George Bacovia. Juridica, Volumul 3, nr. 1/2014, p. 170;

Adrian LUPAȘCU

- [6] Nicolae Volonciu, în „*Drept procesual penal*”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972, p. 8;
- [7] Ion Tonoviceanu, în „*Curs de procedură penală română*”, Atelierele „Grafice Socec & Co Societate anonimă”, București, 1913, p. 200;
- [8] Pentru explicații detaliate în legătură cu sesizarea organelor de urmărire penală recomandăm Bogea Marius Ciprian „*Sesizarea organelor de urmarire penala*”, Editura Hamangiu, București, 2013;
- [9] Mihail Udroiș, în „*Sinteze și grile - Procedură penală. Partea generală. Noul cod de procedură penală*”, Editura C. H. Beck, București, 2014, p. 130;
- [10] Bogdan Micu, în „*Monografii - Competența teritorială în materie penală*”, Editura Wolters Kluwer, București, 2009, p. 43;
- [11] Idem [1], p. 341-342;
- [12] În legătură cu ultimele modificări în materie, a se vedea Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 18/2016, privind modificarea și completarea Codului penal, Codului de procedură penală și Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial nr. 389 din 23 mai 2016;
- [13] Idem [5], p. 169-194;
- [14] Bogea Marius Ciprian, în „*Considerații critice ale unor dispoziții referitoare la măsurile preventive*”, revista Acta Universitatis George Bacovia. Juridica, Volumul 4, nr. 1/2015, p. 127-140;
- [15] Idem [1], p. 342;
- [16] Pentru explicații suplimentare în legătură cu reglementarea dreptului la apărare în Noul Cod de Procedura Penală recomandăm Bogea Marius Ciprian, „*Dreptul la apărare în noul Cod de Procedură Penală*”, Editura Arhipelag XXI Press, Târgu Mureș, 2015, p. 728-733.